

II

(Ανακοινώσεις)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές για την ελεύθερη κυκλοφορία των επαγγελματιών του τομέα της υγείας και την ελάχιστη εναρμόνιση της εκπαίδευσής τους όσον αφορά τα μέτρα έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση της COVID-19 — Συστάσεις σχετικά με την οδηγία 2005/36/ΕΚ

(2020/C 156/01)

Η κρίση που ξέσπασε λόγω της COVID-19 απαιτεί τη λήψη άμεσων και έκτακτων μέτρων στον τομέα της δημόσιας υγείας. Τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν επαρκές ιατρικό προσωπικό για την αντιμετώπιση της κρίσης και, παράλληλα, να διασφαλίσουν τη δυνατότητα διάγνωσης, θεραπείας και περίθαλψης των ασθενών. Η κατάσταση στις μονάδες υγειονομικής περίθαλψης και τα ιδρύματα εκπαίδευσης μπορεί να επηρεάσει τη δυνατότητα παροχής πλήρους —και ιδίως πρακτικής— εκπαίδευσης σε επαγγελματίες του τομέα της υγείας.

Παρότι η ταχεία αντίδραση στην κρίση είναι εξαιρετικά σημαντική, πρέπει επίσης να συνυπολογίζονται οι μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν τα τυχόν μέτρα έκτακτης ανάγκης και να μετριάζονται οι αρνητικές συνέπειες, στο μέτρο του δυνατού, με την επίδειξη επινοητικότητας και ευελιξίας. Η Επιτροπή επιθυμεί να στηρίξει τα κράτη μέλη παρέχοντάς τους βοήθεια και πληροφορίες, και ιδίως τονίζοντας ορισμένες πτυχές της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾ οι οποίες είναι σημαντικές κατά την αναζήτηση τρόπων που να ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις της κρίσης στους επαγγελματίες του τομέα της υγείας. Οι επιπτώσεις αυτές παρατηρούνται, μεταξύ άλλων, στις εναρμονισμένες απαιτήσεις εκπαίδευσης και στην προστασία των πλήρων δικαιωμάτων των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, όπως η διευκόλυνση της αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων στο πλαίσιο διασυνοριακής μετακίνησης και η εξασφάλιση υψηλού επιπέδου υγείας και ασφάλειας για τους ασθενείς.

Σκοπός των κατευθυντήριων γραμμών είναι να διασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των επαγγελματιών του τομέα της υγείας στον μέγιστο δυνατό βαθμό, δεδομένων των έκτακτων συνθηκών που αντιμετωπίζουν επί του παρόντος. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές συμπληρώνουν τις πληροφορίες που παρέχονται στην ανακοίνωση σχετικά με τη βοήθεια έκτακτης ανάγκης της ΕΕ για τη διασυνοριακή συνεργασία στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης που σχετίζεται με την κρίση της νόσου COVID-19 ⁽²⁾ και στην ανακοίνωση σχετικά με την εφαρμογή του προσωρινού περιορισμού των μη ουσιαστών μετακινήσεων προς την ΕΕ, τη διευκόλυνση των ρυθμίσεων διέλευσης για τον επαναπατρισμό των πολιτών της ΕΕ και τις συνέπειες στην πολιτική θεωρήσεων ⁽³⁾.

Η Επιτροπή επιθυμεί να διαβεβαιώσει τα κράτη μέλη ότι είναι στη διάθεσή τους για να συζητήσει με καθένα από αυτά τα ιδιαίτερα προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της κρίσης και να τα επιλύσει, εάν κρίνεται σκόπιμο και αναγκαίο, με κατάλληλο τρόπο, αξιοποιώντας κάθε διοικητικό και νομοθετικό μέσο που διαθέτει.

Η οδηγία θεσπίζει κανόνες για τη διασυνοριακή αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Η οδηγία θεσπίζει επίσης ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά ορισμένα τομεακά επαγγέλματα, όπως των νοσοκόμων υπεύθυνων για γενική περίθαλψη, των οδοντιάτρων (συμπεριλαμβανομένων των ειδικών οδοντιάτρων), των ιατρών (συμπεριλαμβανομένων των ειδικών ιατρών) και των φαρμακοποιών. Σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 1 της οδηγίας, τα κράτη μέλη υποδοχής πρέπει να αναγνωρίζουν αυτομάτως τους τίτλους εκπαίδευσης που χορηγούνται κατά το πέρας της εκπαίδευσης και οι οποίοι παρατίθενται στο παράρτημα V της οδηγίας. Οι τίτλοι εκπαίδευσης άλλων επαγγελματιών του τομέα της υγείας, όπως των ειδικευμένων νοσοκόμων για τους οποίους δεν προβλέπονται ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης σε επίπεδο ΕΕ, δεν υπόκεινται σε αυτόματη αναγνώριση. Τα κράτη μέλη υποδοχής έχουν το δικαίωμα (αλλά δεν υποχρεούνται) να ελέγχουν τα επαγγελματικά προσόντα των εν λόγω επαγγελματιών και μπορούν να επιβάλλουν αντισταθμιστικά μέτρα κατά περίπτωση.

⁽¹⁾ ΕΕ L 255 της 30.9.2005, σ. 22.

⁽²⁾ ΕΕ C 111 I της 3.4.2020, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ C 102 I της 30.3.2020, σ. 3.

Τα ακόλουθα σημεία θα πρέπει να κατευθύνουν τα κράτη μέλη κατά την εξέταση μέτρων με σκοπό την αντιμετώπιση της άμεσης έλλειψης προσωπικού ή την κατάρτιση των μελλοντικών επαγγελματιών στον τομέα της υγείας.

1. Αναγνώριση και άδεια εργασίας για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας σε διασυνοριακές καταστάσεις

- α) Η οδηγία παρέχει στους επαγγελματίες που ζητούν αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων τους σε άλλη χώρα της ΕΕ το δικαίωμα να εξασφαλίζουν ότι οι αρχές των κρατών μελών αξιολογούν δεόντως το αίτημά τους και εντός συγκεκριμένων διαδικαστικών εγγυήσεων και προθεσμιών. Οι κανόνες αυτοί ορίζουν τις μέγιστες απαιτήσεις για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας. Δεν υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να επιβάλλουν περιορισμούς όσον αφορά τις διαδικασίες αναγνώρισης. Κατά συνέπεια:

Ός προς τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας που εισέρχονται στο έδαφός τους είτε για προσωρινή παροχή υπηρεσιών είτε για εγκατάσταση, η οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να υιοθετούν πιο χαλαρή προσέγγιση, π.χ. να καταργούν την απαίτηση για προηγούμενη δήλωση και προηγούμενο έλεγχο των επαγγελματικών προσόντων, να καθορίζουν συντομότερες προθεσμίες για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων, να ζητούν λιγότερα έγγραφα από ό,τι συνήθως ή μη επικυρωμένες μεταφράσεις, ή να μην επιβάλλουν αντισταθμιστικά μέτρα όταν το κράτος μέλος υποδοχής θεωρεί ότι δεν συντρέχει σημαντικός κίνδυνος για την ασφάλεια των ασθενών. Τα μέτρα που θα θεσπιστούν δεν θα πρέπει να εισάγουν διακρίσεις.

Βάσει της οδηγίας, υπόκεινται σε ελάχιστη εναρμόνιση η εκπαίδευση ορισμένων επαγγελματιών του τομέα της υγείας, όπως των ιατρών με βασική ιατρική εκπαίδευση, ορισμένες ιατρικές ειδικότητες, όπως η ιατρική των αναπνευστικών οδών (πνευμονολογία) ή η αναισθησιολογία, καθώς και οι νοσοκόμοι υπεύθυνοι για γενική περίθαλψη.

Σε περίπτωση προσωρινής και περιστασιακής παροχής υπηρεσιών, στο πλαίσιο της οποίας οι εν λόγω επαγγελματίες του τομέα της υγείας μεταβαίνουν προσωρινά σε άλλο κράτος μέλος με σκοπό να ενισχύσουν το εργατικό δυναμικό για περιορισμένο χρονικό διάστημα, μπορεί να ζητείται από αυτούς μόνο μια απλή προηγούμενη δήλωση, χωρίς να χρειάζεται έκδοση απόφασης από τις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής. Οι εν λόγω υποχρεώσεις δήλωσης μπορούν να αρθούν μονομερώς από το κράτος μέλος υποδοχής, είτε γενικά είτε για συγκεκριμένες περιόδους, δραστηριότητες ή τομείς.

Όσον αφορά άλλα επαγγέλματα του τομέα της υγείας, τα κράτη μέλη μπορούν να υπαγάγουν σε προηγούμενο έλεγχο τα επαγγελματικά προσόντα των επαγγελματιών των οποίων οι δραστηριότητες έχουν επιπτώσεις στην υγεία και την ασφάλεια. Το μέτρο αυτό μπορεί να επιβληθεί στους ειδικευμένους νοσοκόμους (σε αντίθεση με τους νοσοκόμους υπεύθυνους για γενική περίθαλψη), σε ορισμένους ειδικούς γιατρούς —π.χ., εάν το κράτος μέλος υποδοχής έχει νομοθετικά κατοχυρωμένη ειδικότητα που δεν υπάρχει στο κράτος μέλος αποστολής—, ή στους ασκούντες παραιατρικά επαγγέλματα, όπως τους φυσικοθεραπευτές.

Οι προηγούμενοι έλεγχοι δεν είναι υποχρεωτικοί βάσει της οδηγίας, και τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα να τους επιστεύσουν, να τους μειώσουν ή να τους καταργήσουν.

- β) Η οδηγία δεν εφαρμόζεται σε αιτούντες που δεν διαθέτουν ακόμη όλα τα απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής τους. Αυτό δεν εμποδίζει το κράτος μέλος υποδοχής να τους επιτρέπει να παρέχουν περιορισμένες υπηρεσίες υγείας στην επικράτειά του ή να απασχολούνται σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, μεταξύ άλλων μέσω ειδικών διαδικασιών που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση της κρίσης.

2. Πρόωρη αποφοίτηση για τομεακά επαγγέλματα υγείας ή προσωρινές προσαρμογές των προγραμμάτων σπουδών λόγω της κρίσης

Ορισμένα κράτη μέλη μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο πρόωρης αποφοίτησης των σπουδαστών που βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο της εκπαίδευσης, προκειμένου να καταστεί διαθέσιμο ιατρικό προσωπικό ή επειδή οι τελευταίοι μήνες της εκπαίδευσης δεν μπορούν να ολοκληρωθούν λόγω της κρίσης (κλειστά εκπαιδευτικά ιδρύματα, αδυναμία παροχής δομημένης πρακτικής εκπαίδευσης σε νοσοκομεία κ.λπ.). Σε κάθε τέτοια περίπτωση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι τα τομεακά επαγγέλματα υγείας υπόκεινται σε ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης σε επίπεδο ΕΕ.

- α) Εάν πληρούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις που ορίζονται στην οδηγία, η πρόωγη αποφοίτηση σε τομεακά επαγγέλματα ή η συντόμευση της εκπαίδευσης εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και είναι σύμφωνη με την οδηγία. Οι τίτλοι εκπαίδευσης που παρατίθενται στο παράρτημα V μπορούν να χορηγούνται στους εν λόγω επαγγελματίες και θα έχουν πλήρη δικαιώματα αυτόματης αναγνώρισης στο μέλλον. Αυτό μπορεί να ισχύσει, για παράδειγμα, σε χώρες όπου η εκπαίδευση υπερβαίνει τις ελάχιστες απαιτήσεις που επιβάλλει η οδηγία.
- β) Εάν δεν μπορούν να τηρηθούν οι ελάχιστες απαιτήσεις που ορίζονται στην οδηγία, θα πρέπει να ζητηθεί παρέκκλιση από το άρθρο 21 παράγραφος 6 της οδηγίας, ώστε οι σπουδαστές που αποφοιτούν το 2020 να μπορούν να αποκτήσουν, υπό τις σημερινές έκτακτες περιστάσεις που συνδέονται με την COVID-19, τους τίτλους σπουδών που παρατίθενται στο παράρτημα V.

Το άρθρο 61 της οδηγίας προβλέπει τη δυνατότητα παρέκκλισης από συγκεκριμένες διατάξεις της οδηγίας για περιορισμένο χρονικό διάστημα με την έκδοση εκτελεστικής πράξης, εάν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει μείζονες δυσχέρειες όσον αφορά την εφαρμογή συγκεκριμένης διάταξης της οδηγίας. Η εκτελεστική πράξη μπορεί να λάβει τη μορφή απόφασης ή κανονισμού.

Το πεδίο εφαρμογής και το περιεχόμενο κάθε παρέκκλισης θα εξαρτώνται από τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στο οικείο κράτος μέλος. Η ανάγκη παρέκκλισης θα πρέπει να καθορίζεται με βάση σαφείς και συγκεκριμένες πληροφορίες από τα οικεία κράτη μέλη όσον αφορά, αφενός, τους κανόνες τους οποίους δεν μπορούν να ακολουθήσουν λόγω των έκτακτων περιστάσεων και, αφετέρου, το κατά πόσον η παρέκκλιση ισχύει για όλους τους αποφοίτους ή μόνο για μεμονωμένα άτομα ή για συγκεκριμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα, περιφέρειες κ.λπ. Επιπλέον, το κράτος μέλος θα πρέπει να προσδιορίζει τόσο τα μέσα με τα οποία οι απόφοιτοι θα είναι σε θέση να εκπληρώσουν τα υπολειπόμενα σημεία των ελάχιστων απαιτήσεων εκπαίδευσης όσο και την προθεσμία εντός της οποίας θα πρέπει να το πράξουν.

Η παρέκκλιση, εάν κρίνεται σκόπιμη, θα περιλαμβάνεται σε εκτελεστική πράξη και θα υπόκειται στην προϋπόθεση ότι οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες που αναφέρονται στις ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης θα αποκτηθούν, έστω και εν μέρει μετά την έκδοση του τίτλου σπουδών. Η ολοκλήρωση της εκπαίδευσης σύμφωνα με την οδηγία θα μπορούσε να επιτευχθεί με διάφορους τρόπους, για παράδειγμα με την επαγγελματική πείρα που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια της έκτακτης κατάστασης ή μετά το πέρας αυτής, με περαιτέρω εκπαίδευση ειδίκευσης ή με προγράμματα συνεχούς επαγγελματικής επιμόρφωσης. Ως εκ τούτου, δεν θα είναι αναγκαία η επιστροφή στο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή η ενσωμάτωση των αποφοίτων του 2020 στο πρόγραμμα του επόμενου έτους, μόλις παρέλθει η κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Οι τίτλοι σπουδών που χορηγούνται με βάση τους όρους που προβλέπονται σε παρέκκλιση δεν θα είναι επιλέξιμοι για αυτόματη αναγνώριση από το κράτος μέλος υποδοχής έως ότου εκπληρωθούν οι ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εν λόγω τίτλοι σπουδών θα μπορούσαν να προσδιοριστούν με την έκδοση παραρτήματος διπλώματος, στο οποίο θα περιγράφονται λεπτομερώς τα στοιχεία των ελάχιστων απαιτήσεων εκπαίδευσης που δεν έχουν εκπληρωθεί. Η πρακτική αυτή αναμένεται ότι θα καταστήσει εφικτό τον εντοπισμό τυχόν ελλείψεων και θα διευκολύνει τη διαδικασία αναγνώρισης για τους αποφοίτους που επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας προτού ολοκληρώσουν τα σημεία της εκπαίδευσής τους που δεν έχουν πραγματοποιήσει. Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παράρτημα διπλώματος θα βοηθούν το κράτος μέλος υποδοχής να αποφασίζει σχετικά με την αναγνώριση του τίτλου και την εφαρμογή πιθανών αντισταθμιστικών μέτρων, έχοντας πλήρη γνώση του πλαισίου και των έκτακτων λόγων της μη συμμόρφωσης με τις ελάχιστες απαιτήσεις.

Η δυνατότητα πρόβλεψης παρεκκλίσεων από τις ελάχιστες εναρμονισμένες απαιτήσεις εκπαίδευσης βάσει του άρθρου 61 πρέπει να αξιολογείται με βάση σαφείς και συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν τα οικεία κράτη μέλη.

Τα οικεία κράτη μέλη είναι υπεύθυνα να παρέχουν στους αποφοίτους με συντομευμένη εκπαίδευση τη δυνατότητα να αντισταθμίζουν τα μέρη της τακτικής εκπαίδευσης που δεν έχουν πραγματοποιήσει. Ενδεικτικά, τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να συνίστανται στη συνεκτίμηση της επαγγελματικής πείρας που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια της έκτακτης ανάγκης ή μετά το πέρας αυτής, κατά περίπτωση.

3. Αναγνώριση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας που διαθέτουν επαγγελματικά προσόντα από χώρες εκτός ΕΕ/Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ)

Η αναγνώριση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας που διαθέτουν τίτλους σπουδών από χώρες εκτός ΕΕ/ΕΖΕΣ παρέχεται σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες των κρατών μελών. Ωστόσο, για τα επαγγέλματα του τομέα της υγείας των οποίων οι ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης εναρμονίζονται σε επίπεδο ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ιατρών και των νοσοκόμων υπεύθυνων για γενική περίθαλψη, πρέπει να τηρούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης της ΕΕ (άρθρο 2 παράγραφος 2 της οδηγίας). Εάν οι οικείοι επαγγελματίες έχουν τίτλους σπουδών από χώρες εκτός ΕΕ/ΕΖΕΣ οι οποίοι δεν πληρούν τις εναρμονισμένες απαιτήσεις, το κράτος μέλος που προτίθεται να αναγνωρίσει αυτούς τους τίτλους σπουδών πρέπει να εφαρμόσει αντισταθμιστικά μέτρα. Εναλλακτικά, μπορεί να δοθεί το δικαίωμα στους εν λόγω επαγγελματίες να εργαστούν στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, αλλά χωρίς να αντιμετωπίζονται ως μέλη του επαγγέλματος του οποίου δεν πληρούν τα πρότυπα επαγγελματικών προσόντων που ορίζονται στην οδηγία.

Για παράδειγμα, ειδικευμένοι νοσοκόμοι τρίτης χώρας των οποίων η εκπαίδευση δεν πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις εναρμόνισης μπορούν να έχουν το δικαίωμα να εργάζονται ως βοηθοί υγειονομικής περίθαλψης και να εκτελούν τα περιορισμένα καθήκοντα που καθορίζονται για τέτοιου είδους δραστηριότητες στο εθνικό δίκαιο.

Τα κράτη μέλη μπορούν να απασχολούν επαγγελματίες του τομέα της υγείας με τίτλους σπουδών από τρίτες χώρες, είτε εξασφαλίζοντας ότι τα επαγγελματικά προσόντα τους πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης σε επίπεδο ΕΕ είτε χορηγώντας τους διαφορετικό καθεστώς από το καθεστώς του πλήρους μέλους ενός από τα επαγγέλματα για τα οποία υπάρχουν εναρμονισμένες ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης στην ΕΕ.

Διεύθυνση επικοινωνίας: grow-regulated-professions@ec.europa.eu
